

Sekircostel Kosmovy Kroniky Čechů“ byla Metodějova katedrála?

Galatík Jan www.wogastisburc.com

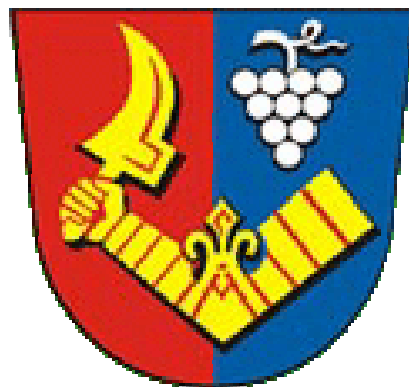
Lokalitu Sekircostel na Moravě uvádí Kosmas ve své „Kronice Čechů“. (Kniha II, kapitola XXI. Bretholz, Berlin, 1923, „Die Chronik der Böhmen des Cosmas von Prag“). Překládá se obvykle takto: „*Roku od narození Páně 1067... Dne 9. prosince Šebíř, šestý biskup kostela pražského, odešel z tohoto světa a požívá odměny sladké.... Po úmrtí Spytihněvově, podlehnuv naléhavým prosbám knížete Vratislava, svolil, aby byl povýšen Jan za biskupa na Moravě. Dříve si však vymínil pod svědectvím mnoha osob takové léno a zboží neboli výměnu, že si má biskup pražský za ztrátu moravského biskupství vybrati dvanáct nejlepších vesnic v Čechách a že má dostávat ročně sto hřiven stříbra z komory knížecí. Dvůr pak u Sekyře Kostela na Moravě i s příslušenstvím, že má jako dříve i budoucně držeti, rovněž i ves Slivnici s tržním právem a hrad tamže ležící uprostřed řeky Svratky, Podivín, nazvaný tak podle svého zakladatele Podivy Žida, později však křesťana. Praví se však, že byl na Moravě před časy Šebířovými jakýsi biskup, zvaný tuším Vracen*“. Domnívám se, že obě lokality, Sekircostel a Podivín nemůžeme klást do stejné lokality. Tak totiž činí řada badatelům snad proto, že poloha Podivína je jednoznačně známá, zatím co poloha Sekircostela nebyla zatím určena. Obě lokality se však zřejmě nacházely na odlišných místech. Důvodem pro takové tvrzení, je zcela odlišná charakteristika obou popsaných míst. Slivnice je villum, to je ves, osada, s tržním právem, ležící u hradu (castrum) Podivín. Výraz Dvůr u Sekircostela je zapsán výrazem Curtem. Ten měl v 7.-13. století význam panovnického, nebo biskupského ústředí. Místa, kde sídlil panovník, nebo biskup a kde se konaly zemské sněmy, soudy, nebo církevní shromáždění a synody. Výraz „Curtem“ v latině pochází ze starobylého cohort, tedy nepřístupný, chráněný a uzavřený prostor, nebo společnost. Odtud i sevřený bojový útvar „cohorta“ a „curie“. Také staročeský význam (viz „Staročeský slovník“ Bělič a kol.) uvádí: Dvůr - pánské, královské sídlo: dvorem kde seděti, sídliti (o králi); společnost, shromáždění (dvořané). Velmi podobný význam měl i německý tvar pro dvůr, Hof. Teprve ve 14. století se rozšířilo používání výrazu dvůr i na šlechtická sídla a později i nádvoří statků a domů. Kosma však psal svou kroniku v 11. století a výraz Biskupův dvůr tehdy odpovídal sídlu biskupa. Dokonce nám Kosma zřejmě opatrně naznačuje který moravský biskup tam v minulosti působil: „*Praví se však, že na Moravě byl před časy Šebířovými jakýsi biskup, zvaný tuším Vracen (Wracen)*“. Tato poznámka by jinak neměla s dvorem žádnou souvislost. Vzhledem k velmi starobylému církevnímu nařízení, nesměla být „biskupská stolice“ příliš vzdálena od panovnického stolce. Dvůr panovnický byl proto vždy blízko dvora biskupa. Pokud by na příklad Vracov byl biskupským dvorem, pak jméno Vracen lze chápat i ve smyslu místa stolce, „vracovský biskup“, podobně jako třeba pražský, nebo olomoucký. Z původního textu také zřetelně vyplývá, že šlo o dvě různá místa: *Curtem autem que ist in Moravia ad sekircostel cum suis appendicis (= Dvůr pak u Sekyře Kostela na Moravě i s příslušenstvím, že má jako dříve i budoucně držeti), ut anteo, (ut = jakož anteo = předchozí) similiter (= rovněž) et villum Sliunicam cum foro atque castrum ibidem situm in media aquer Zuartha nomine, Podiuin dictum a conditore suo Podiuia... (jakož přechází rovněž i ves Slivnici s tržním právem a hrad tamže ležící uprostřed řeky Svratky, Podivín. Dvůr je jmenován první, zdá se, že byl tedy významnější, než Podivín. Název se liší v různých opisech Kosmova díla. Secircostel, Sekyrcostel, Secircastel a t. zv. Lipský rukopis (12-13 stol.) má jen Dvůr u Sekir, kostel chybí. V dalších zmínkách o tomto Dvoru u Sekirkostela není vůbec s Podivínem spojován. Např. roku 1073 : „biskup Gebhard... nedovedl pohnouti svého bratra Vratislava, aby vzal zpět rozdělení biskupství... bez meškání se vypravil na svůj dvůr u Sekirkostela na Moravě...“ Určité vodítko k poloze Sekir nám zanechal „Letopis kanovníka Vyšehradského“, Kosmova pokračovatele. V roce 1134 vedl delegaci do Budapešti pražský biskup Menhart ...s velkým počtem předáků s dítětem... Šlo o křest dítěte knížete Soběslava, jehož kmotrem byl uherský král Béla. Biskup Menhart tam onemocněl a vrátil se z Uher urychleně zpět a „...Nemoha pro zhoršení choroby jeti dále, ulehl na lůžko ve vsi, která náleží k jeho biskupství a nazývá se Sekyř...“ Tam zemřel. Jeho tělo bylo převezeno do Olomouce a pohřbeno „...v kostele svatých mučedníků Víta, Václava a Vojtěcha...“ Biskup z Budapeště cestoval ve spěchu, neboť byl vážně nemocen. Dá se proto předpokládat, že cestoval nejrychlejší, nejspíše nejkratší cestou. Mohl vlastně použít jen jediný spoj, nazývaný Velká cesta (Via Magna), lidově též oslí cesta, maďarsky Simár útca. Archeologické nálezy kupeckých depotů i písemné památky tuto trasu zachycují. Např. Janšákova trasa cesty podle kupeckých depotů, nebo i písemný popis cesty z 15. století, nalezený ve Vídni (Krejci F.A.) Buda – Prágai orszáágút. Tento popis uvádí hlavní stanice:*

Budapest – Esztergom – Waradin – Targasked (Tvrdošovce) - Sempte (Šintava) – Szombat (Trnava) – Szenicze (Senica) - Szakolca – (Skalica). Zde se překračovala uherská hranice v Sudoměřicích, odkud vedl brod řeky Moravy do Rohatce. Zajímavé je, že se dodnes nazývá úsek cesty ze Skalice k Sudoměřicím Simarút. Na moravském břehu je Rohatci zachovaný hraniční mezník. Přesto, že je zřejmě nejstarším původním hraničním kamenem Čech, zůstává téměř neznámý. Nápis na něm není jednoznačně vysvětlen. G CZ. Může jít o zkratku G(ranica) Cz (ech). Protože v 13 století došlo k přehlásce G na H, je zřejmě mezník starší a odpovídá období, kdy se konal křest Soběslavova dítěte i období (11. a 12. století), kdy byla lokalita moravního brodu mezi Sudoměřicemi a Rohatcem velmi významná. Dokládá to tak velké množství nálezů, které tuto lokalitu zařadily mezi nejbohatší na Moravě. Zejména však rozsáhlé tábořiště mezi Petrovem a Sudoměřicemi, objevené při budování obchvatu obce v roce 2003 a významné hradiště, nalezené při budování Baťova plavebního kanálu v lokalitě Hrůdy.

Název sekirkostel může souviset se stavbou chrámu (kostel), jehož název nebo přezdívka nějak souvisí s výrazem sekyra, nebo latinským securis (sekera, moc, vinařský nůž s trnem), nebo i secretus (skrytý, utajený), či securus (nějaký, jakýsi, jistý). Další možný výklad by bylo spojení *se* (latinsky bez) a *curia* (fara), tedy (*se curia kostel*) chrám bez své vlastní fary.

38 mm

Zajímavý je nález celního uherského pečetidla (Sudoměřice) a znak „Securis“ vinařský nůž s trnem ve znaku Petrova.

Leteckou amatérskou archeologií byl nalezen velký výrobní areál, desetitisíce pecí hutních, keramických, pekařských, sklářských a také odkrytá výrobní dřevního dehtu z 11 století v Ratíškovicích. Velmi zajímavou lokalitou je však naftové pole Sedmirohé a Rohotří. Byla zde nalezena silueta, která má zajímavý tvar, umožňující ztotožnění s velkým (katedrálním?) chrámem. Svou velikostí (délka 80 m a šířka 40 m), trojúhelníkovým kněžištěm i orientací podélné osy k východu takovou možnost podporuje.

K této stavbě se vážou celkem tři letopočty, jeden latinský „zkratkový nápis“ a několik kamenných artefaktů.

Silueta možné katedrály čeká na archeology.

1. Nález ve výkopu rodinného domku ve Vacenovicích, umístěný dnes na vchodu do obecního vinného sklepa. Olomoucký biskup Karel II. Lichtenštejn v roce 1676 obnovil obecné slavení svátku sv. Cyrila a Metoděje.
2. Křtitelnice z Milotic. Pochází podle tradice z nějakého bývalého chrámu. Je na něm letopočet 1785, rok 900 výročí sv. Metoděje.
3. Nález velkého pokladu stříbrných mincí. Byl nalezen školáky, zabaven a za neznámých okolností zřejmě vyvezen do Rakouska. „Výpověď jednoho z nálezců: *Ty mince jsem ještě s několika kluky našel 6.9.1974 při hledání žampionů na poli u Kyjovky na výjezdu z Mistrína směrem na Dubňany a byl to parádně velkej poklad ukrytý podle denárů M.Korvína asi v posledním desetiletí XV. stol. Osobně jsem měl doma plnou čtyřlitrovou sklenici těchto plecháčků!*
4. Nedaleko stavby možné katedrály se nachází trojboký sloup se třemi ikonami, zvaný „František“. Je na něm ikona sídelního biskupa, který celebrouje u oltáře na němž je kniha a lidská lebka. Postava má všechny atributy sídelního biskupa. Stolec, starobyrou patriarchální berlu a klobouk s uzly nízkého tvaru.
5. Na ikoníku je nápis V M I. Nelze vyloučit náhrobní nápis **Vae Methodius Iacet** (*Ó běda Metoděj zde mrtev leží*).

Za zmínku stojí také některé starobylé tradice tohoto místa. Podle ní zde byl významný dvůr. Proto bylo občanské sdružení okolních obcí nazváno Nový dvůr. Na název nějakého důležitého dvora upomínají také místní názvy obcí Poddvorov. Se soudním dvorem může souviset i místní trať Šidleny, (Schiedeln je německy soudní dvůr. Vznikl tak i termín „šiditi“.) Další zajímavou tradici zachytila sběratelka lidových zvyků Bimková. Podle ní kronikář Šaratic, pan Robeš zachytil informaci, že poutníci jdoucí do Šaštína se na tomto místě zastavovali a vzpomínali, že tam stával významný poutní chrám.

Sekyra.

Silueta chrámu leží na úpatí pahrbku, který vznikl erupcemi uhlovodíků (geologicky t. zv. „bahenní sopka“). Na mapách je označen Kota 218. Na katastrální mapě má zajímavý název „Sekyra“.

Dočká se rýče archeologů?

